

postavljenjem jugoslavenske države. Taj je zahtjev zajednički svim slojevima našeg naroda, i onima, koji ostadoše stradajući kod kuće, i onima, koji borave daleko od svoje domovine. Svi su ti pripadnici našeg naroda prisegnuli na ovu prisegu. Jedino ostvarenje tog zahtjeva daje nam mogućnost, da spasimo barem goli život svoga naroda. Naš narod ne će počiniti samoubojstva. Zato se opiremo o svoje prirodjeno pravo, koje nam ne smije nitko da nekažnjeno poruši, usrajemo na svojim zahtjevima i uređujemo obrambenu organizaciju svih poštenih življa našega naroda protiv persekuciji Jugoslavena. — „Slovenec“ se u broju od srijede bavi opširno pokojnim dr. Krekom, našim velikim jugoslavenskim apoštolom, te donosa njegove izreke prije godinu dana. Pokojni je Krek tada kazao: „Misao naše deklaracije mora prodrjeti u naš puk, da se s njim sraste. Kakogod veli naš čovjek, pitaš li ga, kako mu je ime: „Ja sam Janéz, ja sam Miha, ja sam Micka ili Nežka“ — tako mora Jugoslaven i deklaracija biti sjedinjena sa svakim od naših ljudi.“ Kako se je ta želja blagopokojnog Kreka zajista u kratko doba ispunila! „Slovenec“ pripominje: Dobri naš otac Krek! Zašto Te danas nema više među nama, da vidiš, kako naš puk vrši Tvoju oporuku, kako su iz naših Janéza, Miha i Micka i Nežka postali Jugoslaveni i Jugoslavenke sa svim svojim trpećim i ljubećim srcem, upravo tako, kako si Ti želio!

Iz češkoga svijeta. U češkim listovima objelodanjuje Češki svaz sljedeći poziv na češki narod: U doba najozbiljnije posljednjil puta ključu zastupnici češkog naroda, koji su njegovim povjerenjem pozvani na političko vodstvo, k cijelome narodu: (Velik od'omak zaplijenjen.) Narod češko-slovački, desetimilijunski, mora se pobrinuti za to, da ne izgine njegova djeca, te imade još dovoljno sila, da bude zaštitom obitelji... (zaplijenjeno). Poslanici češki pozivlju vascjelni narod češki, da bezodvlačno započne i nastavi spasavajuću akciju za trpeći puk. Izravnu dužnost moralnu i narodnu imaju oni, koji sami nijesu dosad ili su samo u neznatnoj mjeri osjetili teške udarce ratnih bremena — najveću dužnost pak oni, kojima su se imanja za vrijeme rata možda još i povisila. Dalje pozivlje Češki svaz narod češki, da podupre spasonosnu akciju Češkog srca, da se barem spase češka djeca, koja se imadu iz stradaljućeg Praga i ostalih napučenih i loše opskrbljenih gradova otpremili na dobro stojeće ladanje. Ta je akcija već u toku. Sam bitovski kolar na bogatog Hani (sjeverno od Olomuca) spravio je ovih dana 400 djece pod krov. Ta je akcija posve slična našoj na jugu, t. j. naseljivanju naše djece iz Istre, Dalmacije i Bosne u Srijemu, Slavoniji i Hrvatskoj. — Čudno je samo to, da je praška cenzura pobjelila djelomično poziv Češkoga svaza i uvodne članke u praškim dnevnicima, koji su u tu svrhu napisani. — Praško je redarstvo izagnalo iz Praga dr. Karla Kramarža, pomilovanog vođu češkog naroda i glavnog pokretača Češke države pravne demokracije. — U Češkoj se radi i nastoji dalje, kako bi se svi socijaliste sjedinili u jedinstveni stranku, te glasili sadla pojedinih skupina i pojedinih zastupnika, postala tako glaslima cijele stranke i pisala prema tome u smjeru i programu stranke. — Dne 27. svibnja obdržavala se u Pragu skupština Češkog svaza pod predsjedanjem Klofača i Habermanna. Iza saopćenja zastupnika Klofača, razvila se debata o političkoj situaciji, koja je potrajala sve do podne. Na popodnevnoj sjednici bijaše prihvaćen protest protiv oktrojima i izvanjskoj politici, koja postavlja državu bez suglasa parlamentarnih i ustavnih činitelja u položničko stanje. Odlučeno bi pozvati najširu javnost na suradnju izbirke za poboljšanje nesnosnog stanja puka. Predsjedništvu Češkoga svaza bi povjerena zadaća, da nastupi i protestuje protiv tomu, što se ne sazivlje parlament i delegacije, intervenije pri ministarskom predsjedniku na obranu ustavnosti i državljanskih slobodina. Dojduće će se sjednice Češkog svaza vršiti u Brnu.

Iz Hrvatske. Frankovački organ „Hrvatska“, izlazi opet i to sada na dvije stranice. „Novosti“ su javile, da je dr. Sachs, „koji je oslobođen od vojništva kao pouzdanik ugarskog ministarstva“, kupio tiskaru „Merkur“ za 150.000 kruna, gdje će se od sada tiskati „Hrvatska“. Ova opet opovrgava tu vijest, te veli, da je tiskaru kupio dr. Aleksander Horvat u ime konzorcija stranke prava. — „Hrvatska Država“ javlja, da je narodni zastupnik (izabran pri posljednjim izborima) stavljen pod disciplinarnu istragu. — „Novosti“ javljaju: U nedjelju obdržavala se u Zagrebu skupština dioničara nakladnog društva „Hrvatske samostalne ujedinjene stranke“. Na skupštini su izbile dvije oprečne struje: oportunistička: Wilder-Poljak i radikalna: dr. Lorković-Surmin. Radilo se je o tom, kojoj će struji pripasti „Hrv. Riječ“. Oportunistička struja imade regbi većinu samo u redovima zastupnika koalicije, dočim uz struju dr. Lorković-Surmin pristaje većina pristasa koalicije. Skupština je odgođena, te će se opet sazvati kroz mjesec dana. U savezu s time govorilo se novom listu, kojeg bi ta radikalna struja imala pokrenuti u Osijeku. Dr. Lorković tu vijest, u koliko se njegove osobe tiče, opovrgava. Kako se vidi, ništa jasnoga. Same tvrdnje, sami ispravci i opovrgavanja. — Usaborskoj sjednici dne 28. o. m.

stavlja narodni zastupnik Kufrin ovu interpelaciju: Je li i zašto je kr. zemaljska vlada izazvala asistenciju vojske dneva 30. travnja i 1. svibnja t. g. u Zagrebu? Koliko će još dugo ostati mađarski vojnici u Hrvatskoj? Zašto se upotrebljavaju baš oni za asistenciju kod rekvizicija? U obrazloženju ističe govornik, kako je 30. travnja bilo po zagrebačkim ulicama 8 satnija mađarskih vojnika s ručnim granatama. Ova je mjera bila posve suvišna i djelovala je kao izazov gradjanstva i naroda u pokrajini, tim više, što je bilo sigurno, da mladež ne će povodom Zrinsko-Frankopanske proslave praviti nikakvih izgreda. U početku se mislilo, da je tu mjeru izazvala vojna oblast, ali se doznalo, da je to učinila vlada. Kao uzrok boravka Mađara u Hrvatskoj navodi se, da su došli na etabliranje nakon frontne službe. (Zastupnik Kovačević: A Hrvate i nadalje šalju goloruke na topove.) Narod s pravom misli, da bi bilo bolje, da naši vojnici dodju na odmor od 2 mjeseca u domovinu. Spominje st. časnika Nadaždija, koji se ugnijezdio u domobrantskom glavnom stožeru, pa loše utječe na hrvatske čete. Prosvjeduje protiv toga, što se te mađarske čete upotrebljavaju kod provodjenja rekvizicija. Iza odgovora odjelnog predstojnika dr. Kriškovića, kojega sabor prima na znanje, a interpelant se s njim ne zadovoljava, zaključuje se sjednica i sabor je bio opet odgođen, te će biti sazvan opet objavom. — U Zagrebu je ovih dana boravilo načelnik grada Ljubljane, dr. Tavčar, te je, kako javlja hrvatski listovi vijećao sa predsjednikom hrvatskog sabora, Medakovićem.

Domaće vijesti.

Pretplatnicima. Javili smo svojedobno, da smo uslijed ogromnog poviška cijene na papiru bili primorani sa 1. svibnja povisiti pretplatu od K 3.60 na K 4.— mjesечно, odnosno od K 9.— na 12.— za tromjeseč. Ipak nam neka gg. pretplatnici šalju pretplatu po staroj cijeni, te im javljamo, da ne možemo u tom slučaju uračunati kao da je plaćen cijeli mjesec, nego im poslamo svotu uknjiženo, kao poslano na račun preplate. Da se izbjegne eventualno nesporazumijenje i da nam pristude posao, molimo da nam se šalje pretplatu u cjelosti po novoj cijeni. — Pošto stupamo u drugi mjesec, preporučamo svima, koji nijesu podmirili pretplatu, neka istu čim prije podmire, i u naprijed se na list preplate. Uprava.

Podružnica družbe sv. Cirila i Metoda. Jučer se obdržavala u prostorijama Narodne organizacije glavna skupština podružnice družbe sv. Cirila i Metoda. Sjednicu je otvorio počasni predsjednik Niko vit. Mardešić, koji je pozdravio prisutne članove rodoljubnim nagovorom. Za tim se raspredala odulja rasprava o budućim zadaćama naše podružnice, a u prvom redu gledano potrebu naše srednje škole. Izakako je odvjetnik dr. Ivan Zucco istaknuo razloge, za što moramo tražiti našu srednju školu te uputilo na rad, koji se mora izvršiti, hoće li se postići ovaj za naš kulturni život važan cilj, bio je izabran novi odbor, koji je ovako sastavljen: Dr. Mirko Vratović predsjednik, dr. Stojan Brajša tajnik i Ivan Starl blagajnik. — Tom je prigodom gosp. Niko vit. Mardešić poznatom svom radodarnošću darovao 500 kruna za hrvatske škole u Pulj.

Prosvjeta.

Biskup Mahnić i ujedinjenje naroda. Gotovo smo već zaboravili na snažna nastojanja velikog i narodnog našeg biskupa Strossmayera da i vjerski ujedini južne Slavene. I biskup je Strossmayer isticao zajedničku, idealističku bazu pravoslavlja i katolicizma. Dodajemo li, da su svi slavenski mislioci, Tolstoj, Dostojevski, Mickiewicz, pa i naš Preradović propovjedali čisto kršćanstvo i proizlazili iz kršćanskih ideala, da je veliki ruski filozof Solovjev stvorio moderni kršćanski filozofski sistem, konačno da je naša duša tvrdja germanskóm racionalizmu, uvidjet ćemo, da ova ideja nema tek vjersko-političko značenja, da ona više manje obuhvaća sve političke i kulturne struje u našem narodu. Nema gotovo kod nas stranke, koja bi bila odbacila visoki moralni ideal, poosobljen u Kristu. Opreka između plemenitog i samopožrtvovnog idealizma Slavena i utilitarističkog i praktičnog idealizma, kao da je savremen izražaj legendarnog suprotstavljanja Krista i Anti Krista. Poimovanje i rezoniranje biskupa Mahnića bit će mnogim našim ljudima tuđe, ali u suštini osjećamo mi svi da smo neprijatelji racionalističkog i protestantskog germanstva i da svjetovni nazor, što ga biskup Mahnić otkriva u protestantizmu, nije ograničen tek na vjerski život njemačkog naroda, već da je izraz germanske duše bez razlike veroispovjesti i kulturnih nazora. Racionalizam učinio je iz duše jednostavan stroj, ma da je sam Kant u početku svog mišljenja izrazio misao, da se prije može rekonstruirati i objasniti stvaranje materijalnog, neorganskog svijeta negoli postanak jedne i najmanje biljke i da se zakoni, koji vrijede za mrtvi svijet ne mogu u nikakvom slučaju primijeniti na živi. U trenutku sudbonosnog boja osjetio je naš biskup na Krku, koji je poznat sa svojevremeničnog filozofskog rada iz prošlih vremena, onaj kontrast, koji postoji između Slavena i Germana,

na drugoj strani i onu srodnost, koja i preko srodnosti jezika spaja pojedine slavenske narode. Ovu je srodnost izrazio u misli o srodnosti slavenskog katolicizma i slavenskog pravoslavlja. Uzmemo li da je vjera baza čitavog mišljenja i da je kršćanski kulturni ideal zajednički ne samo kod slavenskih vjeraca već i kod slavenskih bezvjeraca, razumijet ćemo, da nijesu ideje, što ih razvija biskup Mahnić u svom članku „Politika hrvatskih katolika“, tek puko vjersko-teoretsko razglabanje. One sadržavaju u mnogočem formulu za kulturni i narodni spas slavenstva. „Braćo katolici!“, piše krčki biskup, „Vam govorim. Ne ćemo li sve, što je u našim silama poduzeti, da odvrnemo od slavenskoga pravoslavlja ovu pogibao? (Pogibao germanskog protestantizma) Ovo je pitanje od najdalekosežnije kulturne zamašitosti za slavenstvo. Naš bi nemar značio isto, što slavensku braću, koja se odlikuje dubokim osjećajem, na milost i nemilost predati duševnomu procesu, što ga je od Lutera do danas prošao protestantizam na vjerskom i filozofskom polju, procesu, koji svršava Hartmannovim pesimizmom, Haeckelovim monizmom, s Nietzsche-anizmom... Politikom svibanjskoga programa ne branimo i zaštićujemo hrvatstvu, srpsstvu i slavenstvu samo narodno-političke (aspiracije) interese, nego u eminentnom smislu također vjersko-kulturne... Naš će slavenski račun jedino onda dovesti do pozitivnog rezultata, ako se u očigled ove činjenične ekspanzivne politike (germanstva) prestanemo cjepekati, te svi bez razlike stanemo na okup, jer ma kako se u svojim nazorima razilazili, jedno nam je svima zajednička domovina. Stari su kršćani uz bok poganima proljevali na ratovima krv za rimsku državu, ma kako ih dijelio nepromostivi jaz od pogana. Protivnici znadu dobro, kako njihovo djelo pospešuje provodjenje poznatog gesla: divide et impera! Neslogom i cjepekajem dolazimo im u susret, pomazući ih u njihovim aspiracijama: mi vršimo posao grobara vlastite domovine i narodne budućnosti.“ Mahnić je imao odvažnost, da ponovi onu staru istinu o sudjelovanju rimskih kršćana i rimskih pogana u obranu zajedničke kulture. Ali naša kultura — bila vjerska ili bezvjerska — ona nas dužni, ako ne u osobi Bog, tad barem u nekim moralnim načelima, radi kojih nam je germanski duh postao mrzak. Ako te susjed pozove u pomoć, jer su mu provalili u kuću lupeži, nećeš mu ti, kad si mu pomogao, preoteti još ono, što su mu lupeži ostavili u kući, jer ćeš time postati i sam lupežem. Što drugoga čine Nijemci u Ukrajini, kad govore o brodovima, što su zaplijenili u Sebastopolu, o ugljenu i o drugom priboru, što si ga tamo prisvajaju? Što su Nijemci učinili po miru u Brestu Litovskom? Kako su provodjali načelo samoopredjeljenja u pokrajinama, koje su ugrabili Rusima? Ne osjećamo li mi odvratnost pred ovim djelima? Ali to nije zloba pojedinih državnika ili generala, to je odraz sistematskog odgoja čitavog jednog naroda, kojemu se utuklo školom i filozofijom u glavu, da ono, što je korisno je i moralno dobro. Korisno je kadkada prekršiti zadanu riječ, potpisane ugovore, korisna je mnogo puta kradja, priljevarka konkurenta itd. To je opće razumljiva i praktična posljedica njemačkog racionalističkog umovanja. Spartanci su tvrdili, da krasti nije nepošteno, ali da je nepošteno, ako te kod kradje uhvate. Njemački moral kaže, da krasti nije nepošteno, ako je samo korisno. To je germanstvo, to je njegov protestantizam; to je odgoj njemačkog naroda. Između nas Slavena i Nijemaca postoji nepremostiv jaz. Protiv tom svjetovnom nazoru pozivlje krčki biskup Mahnić u sveti boj slavenske kršćane i slavenske pogane u obranu onog ideala, koji kaže da je kradja u svakom slučaju kradja i nepošteno djelo i da je vrhovno načelo čitavog moralnog života „ljubi svojega bližnjega kao samoga sebe“ i njegove praktične konsekvencije a ne ono: moralno je i dobro što je meni korisno.

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIŽA

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Pokvaren život

Igrokaz u 4 čina.

Pečetak: 3.—, 4-25, 5-50 17-15.

Ulazne cijene za ovaj film.

I. mjesto K1-20; II. mjesto 60h

Ući se može kod svake slike.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

Drvo, daske, daslice, grede i balvane svake vrsti mogu se kupiti kod Čelste Francosobinja u: Sišanskoj ulici 47. ::

Rabljeno pokućstvo.

kupuje i prodaje tvrtka:

Vilj Barbačić

Sišanska ulica.

Oglasujte

u „Hrvatskom Listu“!

Razredna lutrija. Srećke 1. razreda 10. razredne lutrije mogu se dobiti u Pulj kod tvrtke Jos. Krmpotić, trg Gusteza, ulica Fran Ferdinanda br. 3.